

Förskolepersonals anmälningsskyldighet

- En intervjustudie om förskolepersonals upplevelser av anmälningsskyldigheten

Av: Eva Svenre

Lunds Universitet
Socialhögskolan
SOPA63
Vt-09

Handledare:

Tabitha Wright Nielsen

Abstract

Author: Eva Svenre

Title: Preschool personnel's mandatory report – An interview study of preschool personnel's experience of their obligation to report child maltreatment.

Supervisor: Tabitha Wright Nielsen

Assessor: Olle Frödin

The purpose of this study was to examine how preschool personnel view their role in connection with suspicions of child maltreatment according to chapter 14 § 1 Social Services Act and what eventually dilemma preschool personnel experience in connection to their mandatory report. A qualitative study was conducted and five preschool teachers and child minders complied. The interviews were analysed with qualitative analysis of content and resulted in four categories: "To report", "Mandatory report", "Children's guardian" and "powerlessness". The findings demonstrate that it is the principal, not the personnel who report suspicions of child maltreatment to the social services. The preschool personnel interpret their obligation to report as a duty, something that was included in their role as preschool personnel. Even though they felt obligated to report child maltreatment they didn't always make the report. They felt insecure in when to report and how much evidence they needed. Discussions were held within the working team and with the parents of the child. The preschool personnel stated that one big concern in the reporting process was the fact that they did not know if a report was in the best interest of the child, a fear of making the child's life worse rather than better. Dilemmas were created by the fact that the preschool personnel felt unable to influence children's wellbeing and at the same time being left with a big responsibility for their wellbeing. The lack of power and influence was many times hard to handle.

Keywords

Mandatory report, child maltreatment, preschool personnel, qualitative, experience.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Förord	4
1. Bakgrund och problemformulering	5
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.2 Disposition	7
2. Tidigare forskning	7
2.1 Anmälningsskyldighet	8
2.2 Förskolepersonals dilemman	11
3. Metod	13
3.1 Val av metod	13
3.2 Urval av undersökningsgrupp	14
3.3 Genomförande av datainsamling	15
3.4 Genomförande av databearbetning	16
3.5 Förförståelse	16
3.6 Etiska överväganden	16
3.7 Metoddiskussion	17
4. Teoretisk referensram	18
4.1 Socialkonstruktionism	18
5. Resultat och Analys	20

5.1 Att anmäla	20
5.2 Anmälningsskyldighet	22
5.3 Barns beskyddare	24
5.4 Maktlöshet	29
6. Diskussion	32
7. Referenslista	35
Bilaga 1	38
Bilaga 2	39
Bilaga 3	40
Bilaga 4	42
Bilaga 5	43

Förord

Ett stort tack till alla informanter för er generositet med att dela era berättelser med mig. Ert bidrag har gjort det möjligt för mig att genomföra denna studie. Jag vill också tacka rektorer och övrig personal på samtliga förskolor för er hjälp under de veckor som intervjuerna genomfördes.

Tack till min handledare Tabitha Wright Nielsen som har stöttat mig och granskat mitt examensarbete, trots att det ibland var mycket kort om tid, fram till dess slutliga form.

1. Bakgrund och problemformulering

I dagens Sverige har barn det bra i många avseenden. Det rapporteras från både socialdepartementet och socialstyrelsen att de flesta barn i Sverige växer upp under goda och stimulerande förhållanden och har ett gott hälsotillstånd. Vidare poängteras att det finns institutioner som på ett bra sätt kan tillgodose barns behov (Lundén, 2004). Trots detta finns det barn i Sverige som far illa.

Anmälningsskyldighet är ett förfarande som används i Sverige för att skydda barn från att bli misshandlade eller försummade (Cocozza et al., 2007; Lundén, 2004). Förskolepersonal omfattas av den ovillkorliga anmälningsskyldigheten enligt kap. 14 § 1 Socialtjänstlagen och har därför en skyldighet att anmäla till socialtjänsten om de misstänker att ett barn far illa (Lundén, 2004; Cocozza et al., 2007; Svensson & Janson, 2008). Svensson och Janson (2008) menar att barn som far illa under uppväxten ofta utvecklar problem som kan påverka barnets utveckling och inlärningsförmåga. Janson (2007) menar att små barn löper en hög risk att utsättas för våld vilket gör det viktigt och angeläget att studera hur personalen på förskolor hanterar dessa problem.

Möjligen är det så att förskolan är en av de viktigaste institutionerna i arbetet att se till barns utveckling och goda hälsa. Förskolan är en institution där personalen kommer i kontakt med många barn i åldrarna ett till fem år och deras föräldrar (*ibid.*). I Sverige är nästan 85% av alla 1 – 5 åringar inskrivna i förskolan. Totalt finns det 9 000 förskolor och de flesta av dessa drivs kommunalt. Mer än 80 000 personer arbetar inom förskolan (Skolverket, 2005). Förskolan och dess aktiviteter styrs av Skolverket och är en integrerad del av det svenska utbildnings systemet (Svensson & Janson, 2008). Utvecklingspsykologisk grund är viktig inom förskolepedagogiken och det läggs stor vikt vid att varje enskilt barn ska få bästa möjliga stimulans utifrån sin utvecklingsnivå (Lundén, 2004).

Hur ser det ut på svenska förskolor vad gäller förskolepersonalens anmälningsskyldighet till socialtjänsten om barn som far illa? Lundén (2004) beskriver vikten av att tidigt upptäcka barn som far illa så att de kan få den hjälp och det stöd de behöver och i detta är förskolepersonalen viktiga personer. Studier visar att majoriteten av barn som misstänks fara illa upptäcks inom de första månaderna efter förskolestarten (Svensson & Janson, 2008).

Därför anses förskolepersonal vara en nyckelgrupp i beskyddandet av barn genom anmälningar till socialtjänsten. Föräldrar till barn som far illa kan eller vill inte se sina barns utsatthet och då är det socialtjänstens uppgift att skydda dessa barn. Förskolepersonal har ett stort ansvar i arbetet med att identifiera de barn som far illa (Lundén, 2004) därför är det viktigt att belysa och få kunskaper om på vilket sätt socialtjänsten får vetskap om var dessa utsatta barn finns? Det är också viktigt att ta reda på hur personalen upplever sitt ansvar i dessa situationer.

Barnet är beroende av sina föräldrar, men också av andra vuxna personer i sin närhet. Samhället utgår ifrån att det är de vuxna som ska ta ansvar för barnen och ge dem beskydd men ibland uppstår brister i skydds nätet. Killén (1984) beskriver i sin studie att redan på 70-talet visade det sig att de professionella i samhället skyddade sig själva mer än de skyddade de barn som far illa. Killén (1996) menar att det är en ständigt pågående kamp hos de professionella; att välja mellan att se eller att inte se kränkande och/eller försumliga beteenden hos föräldrar. Hur långt sträcker sig personalens möjligheter att skydda ett barn som far illa?

Ett flertal studier har visat att förskolepersonal inte följer sina lagliga skyldigheter att anmäla till socialtjänsten då de misstänker att ett barn far illa (Svensson & Janson, 2008; Lundén, 2004; Cocozza et al. 2007). I många fall väntar förskolepersonalen flera månader och ibland år innan de anmäler sina misstankar. Ibland anmäler de inte alls. Anledningen till att förskolepersonalen inte anmäler eller lämnar in en sen anmälan har visat sig bero på bland annat barnets ålder, typ av våld och misshandel, uppfattningen av allvaret i eventuella missförhållanden, personalens egen trygghet i sina misstankar samt personalens kontakt med föräldrarna (Svensson & Janson, 2008). Förskolepersonal anser också att skolan själv har tillräckliga resurser för att hjälpa barnen och anser därför inte att det finns behov att anmäla (*ibid.*). Cocozza et al. (2007) menar att effekten av anmälningsskyldigheten enligt kap. 14 § 1 Socialtjänstlagen har ifrågasatts i internationella studier. Lundén (2004) och Cocozza et al. (2007) visar i sina studier på de brister som finns i de professionellas anmälningsskyldighet och som leder till att barn som far illa inte får den hjälp de behöver men studier har också visat att socialtjänsten inte alltid utreder inkomna anmälningar. Alltså är det viktigt att belysa förskolepersonalens upplevelser av anmälningsskyldighet av barn far illa.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur förskolepersonalen ser på sin roll i samband med misstankar om att barn far illa enligt kap. 14 § 1 Socialtjänstlagen och vilka eventuella dilemman som förskolepersonalen upplever i samband med sin anmälningsskyldighet?

- Hur tolkar förskolepersonalen sin anmälningsskyldighet enligt 14 kap. 1 §?
- Vilka dilemman och svårigheter upplever förskolepersonal i samband med anmälningsskyldigheten?

1.2 Disposition

I avsnittet som handlar om tidigare forskning presenteras hur anmälningsskyldigheten efterlevs och hur den upplevs av förskolepersonal och lärare. I metodavsnittet redovisas val av metod och ansats, urval, genomförande av datainsamling och databearbetning, förförståelse och etiska överväganden. En metoddiskussion avslutar detta avsnitt. Den socialkonstruktionistiska teorin presenteras i teoriavsnittet och används för att ge ytterligare en dimension av den bearbetade empirin. Analysen av intervjutexterna redovisas i ett resultat som knyter an till tidigare forskning och till socialkonstruktionismen. Avslutningsvis följer en slutdiskussion. I denna görs en konklusion av resultatet och de tankegångar och slutsatser som vuxit fram under arbetets gång.

2. Tidigare forskning

Forskningsområdet som berör anmälningsskyldigheten enligt kap. 14 § 1 Socialtjänstlagen beskrivs i bland annat rapporter, avhandlingar, studentuppsatser och litteratur. Jag har valt att belysa forskning gällande anmälningsskyldigheten och hur den efterlevs av personal inom förskola och skola samt gällande förskolepersonals/lärares dilemman i samband med misstanke om att barn far illa. Detta har jag gjort för att i min analys kunna relatera till

erfarenheter som tidigare forskning bidragit till. Några av de vetenskapliga studierna är utförda utanför Sverige vilket kan innebära att resultaten inte blir helt jämförbara, men jag har gjort bedömningen att likheterna tycks vara fler än olikheterna och därför gett dem utrymme i min studie. Inga anspråk görs på att vara heltäckande inom området, utan ett urval har gjorts bland de källor som antas ha störst relevans för syftet med arbetet.

2.1 Anmälningsskyldighet

Många av de barn och unga som misstänks fara illa uppmärksammas inte av samhället och får inte den hjälp de behöver. I den statliga utredningen "Barnmisshandel - att förebygga och åtgärda" (2001) var en av målsättningarna att skapa bättre förutsättningar för samverkan kring barn som far illa och att granska anmälningsskyldigheten utifrån lagar och tillämpningar. Utredningen lyfter fram att det endast är en liten del av fall då barn misstänks fara illa som går vidare till en anmälan till socialnämnden, trots krav på anmälningsskyldighet.

Sundell och Colbiörnsen (1999) har i sin undersökning beskrivit förutsättningar för samarbete mellan olika myndigheter och tjänstemän omkring barn i riskzonen i Stockholmsområdet. I studien medverkade förskolepersonal, grundskolelärare, fritidspersonal, BVC-personal och socialsekreterare från IoF (Individ och Familj). Förskolepersonalen som medverkade i studien fick svara på en enkät om barn som personalen misstänkt fara illa under ett år. I enkäten ställdes frågan om personalen misstänkt eller känt till att det funnits barn i deras barngrupp som riskerade att fara illa i sin hemmiljö. Personalen fick också uppge hur misstankarna uppkommit och om de förmedlats till någon, och i så fall vem som kontaktades. Resultatet visade att 72 av de 2 505 inskrivna barnen far illa på grund av föräldrarnas omsorgssvikt, vilket motsvarar 2.9%. I två tidigare studier av Sundell et al. (1992) och Sundell och Flodin (1997) där samma enkät användes var resultatet att 3.0% respektive 3.4% att barnen misstänktes fara illa på grund av föräldrarna. Resultatet visade också att endast en tredjedel av de barn som misstänktes fara illa anmäldes till socialtjänsten. Även detta gav likvärdigt resultat som i de två tidigare studierna. Studierna beskriver också hur lång tid det tog från det att misstankar väckts fram till att anmälan gjordes. Det visade sig att genomsnittstiden varierade i de olika studierna; 8,9 månader (Sundell & Colbiörnsen, 1999), 4,6 månader

(Sundell & Flodin, 1997) och 14.1 månader (Sundell et al. 1992). Det tog ungefär lika lång tid för förskolepersonalen att anmäla misstankar om fysiska övergrepp som relationskonflikter i familjen, vilket enligt studiens författare kan antyda att det inte är barnets problematik som är avgörande när anmälan görs.

Lärares kunskaper om anmälningsskyldigheten har studerats av Beck, Ogloff och Corbishley (1994) i sin studie från British Columbia och de undersöker specifika faktorer i lärares beslut att rapportera eller inte rapportera misstänkt barnmisshandel. I studien ingick 216 stycken lärare från British Columbia. Studien var uppdelad i fem delar vilka var, (1) bakgrundsfaktorer, (2) lärarnas kunskap om anmälningsskyldigheten, (3) erfarenhet kring anmälningar de senaste året, (4) fyra vinjetter om barnmisshandel – fysisk, psykisk, sexuella övergrepp och vanvård, (5) lärarnas attityder till anmälningsskyldigheten. Resultatet visade att lärarnas ålder, utbildningsbakgrund och erfarenhet inte var signifikant relaterade till någon aspekt av anmälningsskyldigheten medan lärarnas kön och kunskapen kring barnmisshandels frågor var. Så gott som samtliga, 94%, av de medverkande i studien beskrevs vara medvetna om anmälningsskyldigheten medan endast 60% hade specifik kunskap kring lagstiftningen. 15% av lärarna hade anmält sin oro kring barn under det senaste året till antingen socialtjänsten eller rektorn på skolan. Flest anmälningar var gjorda angående fysisk misshandel medan psykisk misshandel var minst anmält. Alla lärare som medverkade i studien ansåg att då en anmälan gjordes var det för att skydda barnet. Nästan hälften av lärarna svarade också att de anmälde för deras lagstadgade skyldighet. När det gällde anledningar till att inte anmäla misstänkt barnmisshandel var det vanligast svaret (1) att de saknade bevis, (2) att de trodde att det skulle bli negativt för barnet, (3) för att de saknade tilltro till socialtjänsten och (4) för att de var osäkra på definitionen av barnmisshandel. Lärarna i denna studie ansåg som tidigare nämnts att anmälningsskyldigheten är nödvändig men de var osäkra på effektiviteten av det nuvarande systemet. Trots att lärarna vet att de är skyldiga att anmäla all misstanke om barnmisshandel kan många tänka sig fall där de inte skulle anmäla på grund av att de ansåg att en anmälan skulle skada barnet mer än göra nytta.

Wiklund (2006) framhåller i sin avhandling bristen på statistikföring i Sverige och att det finns en tendens till att antalet anmälningar har ökat under senare tid. Vidare understryker Wiklund att anmälningsplikten har skärpts och att allt fler yrkesgrupper omfattas av den idag. Kunskap om anmälningsskyldighet förloras på grund av att Sverige inte har något centralt register för anmälningar gjorda till socialtjänsten menar Coccozza, Gustafsson och Sydsjö

(2007). För att anmälningsprocessen ska vara tillförlitlig måste professionella anmäla misstänkta fall av barnmisshandel till socialtjänsten och socialtjänsten måste utreda de anmälningar där barn far illa. Tre huvudfrågor ställdes i deras studie (1) Anmäler professionella de fall där de misstänker att barn far illa? (2) I vilken utsträckning indikerar anmälningarna barnmisshandel? (3) Vad blev resultatet av anmälningarna? Studien består av analyser av anmälningar gjorda till en socialförvaltning under 1998, samt en uppföljning under 2003. Totalt var där 1570 anmälningar gjorda gällande 1051 barn. Resultatet visade att flest anmälningar kommer från polisen som automatiskt anmäler till socialtjänsten då ett barn/ungdom begått ett brott, därefter kom skolpersonal medan förskolepersonal endast anmälde tre barn under ett år. Vidare visade resultatet att 31% av anmälningarna indikerade barnmisshandel och utav dessa utreddes drygt hälften. När de professionella gjorde anmälan ledde nästintill tre fjärdedelar till utredning. Uppföljningsstudien av samma författare visade att av de barn som inte blivit utredda 1998 trots att anmälan indikerade barnmisshandel (enligt författarnas analys) hade 45% utretts under uppföljningstiden 1998 – 2003.

Professionella som enligt lagen är skyldiga att anmäla misstanke om att barn far illa till socialtjänsten uppfyller inte sina skyldigheter menar Sundell (1997). Barnmisshandel kartlades på 341 förskolor i Stockholmsområdet genom att personal på förskolor och daghem fick svara på en enkät. I enkäten frågades det efter misstänkta fall av barnmisshandel under 1990. De rektorer som i sin arbetsgrupp hade någon anställd som misstänkte barnmisshandel ombads att medverka i en intervju. Under intervjun behandlades frågor kring (1) anledning för misstanke, (2) när misstanke först väcktes, (3) hur misstankarna hanterades och (4) när en anmälan gjordes. Resultatet visar att av de 3767 barn som omfattades av studien, misstänktes 112 vara utsatta för misshandel i någon form. Utav dessa var 21 barn redan under utredning hos socialtjänsten vilket personalen kände till, resterande 91 var okända för socialtjänsten. De barn personalen oroade sig mest för var barn med psykiskt sjuka föräldrar och föräldrar med missbruksproblematik. I de flesta fall hade personalen många anledningar till sin oro och det var vanligt att både föräldrarna och barnet visade avvikande beteende. De beteenden barnen uppvisade mest var (1) problem med koncentrationen, (2) tecken på försummelse/vanvård, (3) låg självkänsla/självförtroende, (4) barnet egen berättelse. Endast 34 stycken av de 91 misstänkta fallen av barnmisshandel anmäldes under 1990. Vidare visade det sig att misstanke kring ett barn anmäldes oftare då det handlade om en förälders drogmissbruk än om det handlade om fysisk eller sexuell misshandel. Rektorererna var inkonsekventa i anmälningsprocessen och anmälde endast en del barn. Rektorererna menad att den största

anledningen till att anmälningar inte gjordes var osäkerheten i om misstankarna var sanna. Det var inte ovanligt att personal väntade på att se resultat på sina egna försök att stötta barnet och dess föräldrar. En del undvek att anmäla till socialtjänsten pga. dåliga upplevelser kring tidigare anmälningar. I sin helhet var majoriteten av personalen motvilliga att rapportera sina misstankar till socialtjänsten. Ungefär hälften av rektorerna visade sig vara missnöjda med tidigare erfarenheter av anmälningar till socialtjänsten. Främst berodde detta på att socialekreteraren inte gett feedback till rektorerna.

Giltigheten i beslut att inte starta utredning kring barn som anmäls fara illa har studerats av Coccozza, Gustafsson och Sydsjö (2006). Studien beskriver handläggningen av 1570 anmälningar inkomna under 1998 rörande 1051 barn. Av de totala 1570 anmälningarna avslutades 651 fall redan under förhandsbedömningen. Dessa 651 icke utredda anmälningar sorterades i tre kategorier (1) indikerar barnmisshandel, (2) indikerar inte barnmisshandel, (3) falska anmälningar. I Coccozza, Gustafsson och Sydsjö (2006) studie behandlas de anmälningar som (1) indikerade barnmisshandel. Ärenden om barn som tidigare var kända hos socialtjänsten och föräldraansökningar sorterades ut. Det återstod 220 dokument som analyserades. En uppföljningsstudie genomfördes 2003 för att undersöka om de barn som inte genomgått någon utredning under 1998 varit aktuella för utredning under uppföljningsperioden. Resultatet visade att 76% av anmälningarna som inte blivit utredda 1998 indikerade barnmisshandel och 45% av barnen hittades i socialtjänstens register under uppföljningsperioden.

2.2 Förskolepersonals dilemman

Förskolepersonal som misstänker att ett barn far illa måste förr eller senare ta beslutet att anmäla eller att inte anmäla. Detta beslut påverkas av många olika faktorer. Hur förskolepersonal hanterar situationer när de misstänker att barn far illa i sin hemmiljö och anmälningsskyldigheten i samband med detta har studerats av Svensson och Janson (2008). Författarna beskriver också personalens upplevelser av kontakten med de utsatta barnen och deras familjer. Studien bygger på enkäter som skickades till 189 olika personalgrupper på 49 förskolor inom kommunal förskoleverksamhet. Varje personalgrupp fick tre enkäter där de ombads att fylla i en enkät för varje barn de misstänkt fara illa i hemmet under det senaste

året. Totalt 3 100 barn i åldrarna mellan 1 och 5 år inkluderades i studien. Enkäten var uppdelad i tre delar där första delen berörde hur och när förskolepersonalens misstanke väcktes och personalens reaktioner. Den andra delen innehöll personalens upplevelser av sin arbetssituation i samband med misstanke om att ett barn far illa i hemmet och orsaker till att avstå från att anmäla till socialtjänsten. Den tredje delen handlade om kontakten mellan personalen och familjemedlemmarna före och efter att misstanke väckts. Resultatet visade att 2% (62 stycken) av barnen misstänktes fara illa eller hade farit illa det senaste året i hemmiljön. Personalen kände sig säkra på sina misstankar och hur de skulle bemöta barnet. Däremot var de osäkra i kontakten med föräldrarna. Olika anledningar till att anmälan uteblev var bl.a. att personalen ansåg att skolan själv hade resurser att hjälpa barnet, att personalen inte ansåg att barnets situation vara tillräckligt allvarlig, att personalen inte trodde att en anmälan skulle hjälpa barnet och att personalen kände sig osäkra i hur föräldrarna skulle reagera på en anmälan.

Kenny (2004) har studerat lärares självuppskattade kunskap inom tre områden; (1) tecken och symtom på barnmisshandel, (2) anmälnings proceduren och (3) den rättsliga aspekten. Frågeformuläret Educators and Child Abuse Questionnaire (ECAQ) användes som instrument. I studien ingick 200 lärare varav 36% var förskolelärare. Dessa lärare rekryterades på ett seminarium i Miami-Dade county under 1998 – 2000. Resultatet visar att 76% av lärarna ansåg att ledningen inte skulle stötta dem om de gjorde en anmälan om barnmisshandel och endast 13% av lärarna uppgav att de visste sin skolas rutin vid anmälan. Generellt kände lärarna att de inte kände till tecken och symtom på vanvård, fysisk misshandel eller sexuella övergrepp.

Lärares definition av misshandel och relationen mellan definition och intervention (ingripande) har studerats av Tite (1993). Data samlades in i tre skeden – (1) semistrukturerade utforskande intervjuer, (2) frågeformulär till lärare och rektorer och (3) fokusintervjuer. Resultatet visar att de flesta lärarna hade en mycket vidare teoretisk syn på missförhållande än den lagliga definitionen samtidigt som de tenderar att anmäla ett färre antal barn till socialtjänsten än vad de misstänker. När lärare misstänker att ett barn far illa tar han/hon på sig rollen att övervaka barnets situation och beteende, rådfrågar kolleger och diskuterar med föräldrar. Några lärare rådfrågade även präster och andra resurspersoner i lokalsamhället. Det fanns även lärare som tog hand om barn som annars skulle ha lämnats hemma ensamma över ett veckoslut. Beslutet att anmäla verkar vara en komplicerad social

process som involverar samspel mellan definitioner, institutionens respons och lärarens erfarenhet av en mängd olika reaktioner och personliga prövningar. Det är svårt att hitta ett mönster i hur anmälningar från skolor sker (Tite, 1993; Zellman's, 1990). Studien beskriver vidare att lärarna ansåg att incest skulle anmälas till socialtjänsten men att majoriteten av lärarna valde att endast "hålla ett öga" på barnet, lärarna kände att de behövde få bevis innan de anmälde. I de fall som inte anmälades ansågs bevisningen otillräcklig eller saknades tydliga tecken på misshandel t.ex. blåmärken. En annan anledning till att lärare inte anmäler sina misstankar visade sig vara socialtjänstens gensvar på tidigare anmälningar. En lärare berättade att socialtjänsten uttryckt "...det finns barn som har det värre". Lärarna i studien tenderade att göra många egna försök till att hjälpa barnen och föräldrarna tillrätta med sina svårigheter och anmälde oftast inte förrän alla försök misslyckats. Då lärarna ser att barn bevittnar våld mellan föräldrar blir de väldigt oroliga men anser att socialtjänsten inte uppmärksammar dessa ärenden. En lärare säger att anledningen till att dessa fall sällan anmäls är att Socialtjänsten erbjuder otillräckligt skydd för dessa barn. Anmälningar kring barn som inte är rena är också ovanliga och lärare brukar även här ta ansvar för situationen och hjälpa barnen att tvätta sig i skolan.

3. Metod

3.1 Val av metod

En kvalitativ metod har använts i denna studie för att öka förståelsen av förskolepersonalens upplevelser av sin anmälningskyldighet och de dilemman som kan finnas i samband med en anmälan. Kvalitativ metod är användbar då studien fokuserar på förståelsen av mänskliga relationer eller hur människor och organisationer "handlar" (May, 2001). Denna studien syftar till att genom samtal med förskolepersonal förstå hur de tänker, tycker och menar. Detta kräver att författaren interagerar med de personer som studeras. Studiens mål är att ge nyanserade beskrivningar av förskolepersonalens livsvärld där helheten är viktig för att förstå de processer som finns (Kvale, 1997; Aspens, 2007). Målet är att finna förklaringar grundade på förståelse. Kvalitativ forskning och de metoder som används kan anses mindre

”vetenskapliga” då den inte är regelstyrd och entydig (Aspers, 2007). Problem som kan finnas i arbetet med kvalitativa metoder är bland annat att forskaren tolkar sina data och därför använder sig av sin förförståelse. Kvale (1997) menar att det är viktigt att fundera över tillförlitligheten i intervjupersonernas rapporter och utsagor, att ifrågasätta meningen i det som sägs och granska den erhållna informationen.

3.2 Urval av undersökningsgrupp

Eftersom syftet med denna studie var att undersöka hur förskolepersonalen ser på sin roll i samband med misstankar om att barn far illa enligt kap. 14 § 1 Socialtjänstlagen och vilka eventuella dilemman som förskolepersonalen upplever i samband med sin anmälningsskyldighet, genomfördes intervjuer med personal på förskolor. Undersökningen genomfördes på fem stycken förskolor i en mindre ort i södra Sverige med drygt 10 000 invånare. På vardera förskola finns ca 70 – 80 barn mellan 1 och 6 år. Förskolepersonalen som intervjuades var kvinnor med antingen barnskötarutbildning eller förskoleläraryr utbildning.

Tabell 1. Bakgrundsdata

Variabler	Antal (N=5)
<i>Kön</i>	
Kvinnor	5
Män	0
<i>Ålder (år)</i>	
21-30	1
31-40	1
41-50	1
51-60	2
<i>Utbildningsbakgrund</i>	
Förskolelärare	3
Barnskötare	2
<i>Antal verksamhetsår inom förskola</i>	

1-10	1
11-20	1
21-40	3
<i>Antal barn på aktuell förskola</i>	
51-60	1
61-70	2
71-80	1
81-90	1

3.3 Genomförande av datainsamling

Innan undersökningen påbörjades skickades brev ut till berörda rektorer och förskolor (bil 1, bil 2) som beskrev studien och där önskemål om intervjupersoner lades fram. Efter tre dagar kontaktades förskolorna via telefon och tid bokades in för intervju. Personalen på tre av förskolorna var positiva till deltagande i studien medan en avböjde. Personalen på två av förskolorna ville avvakta rektorns medgivande vilket gavs och tid för intervju bokades. Eftersom personalen på en förskola avböjt deltagande skickades informationsbrev till ytterligare en förskola. Efter två dagar kontaktades förskolan via telefon och tid bokades för intervju.

Intervju

Semistrukturerade intervjuer användes för att samla in datamaterial för att göra det möjligt för intervjupersonerna att fördjupa sina svar samtidigt som intervjuaren kan förtydliga och utveckla de svar som ges (May, 2001). Som ram för intervjuerna användes en intervjuguide (bil. 3) vilket innebär att det fanns en ram för vad intervjun skulle innehålla som en översikt över de ämne som undersöktes och förslag till frågor (Kvale, 1997). Intervjuerna inleddes med en öppen fråga där informanten ombads berätta lite om hur det är att arbeta på förskola. Intervjuerna genomfördes på de berördas förskolor i mindre planeringsrum. Intervjuerna utfördes av författaren och varierade mellan 40 och 60 minuter. De spelades in på band och transkriberades ordagrant av författaren.

3.4 Genomförande av databearbetning

Det ordagrant utskrivna materialet analyserades utifrån innehållsanalys inspirerad av Burnard (1991). Burnard beskriver metoden som en process som identifierar, kodar och kategoriserar viktiga innebörder i ett material. Innehållsanalys är metod som är beskrivande och viss mån tolkande (Polit & Beck, 2001). I första steget lästes texterna igenom flera gånger. Detta gjordes för att få en uppfattning av innehållet och förståelse av helheten. I steg två markerades de avsnitt i texten som hade fokus på syftet. I steg tre bearbetades textdelarna och kodades. Information som var oväsentlig i förhållande till syfte uteslöts. I steg fyra sorterades koderna utifrån likheter och skillnader i innehåll och subkategorier bildades. Därefter fastställdes kategorierna och de olika textdelarna sorterades under tillhörande subkategorier och kategorier. Kategorierna och subkategorierna illustrerades genom citat.

3.5 Förförståelse

Förförståelse handlar om hur vi tolkar och uppfattar saker och har i alla tider påverkat människan (Aspers, 2007). De normer och värderingar som finns i den kultur vi växer upp i, var vi geografiskt lever och vilken klass vi tillhör påverkar hur vi uppfattar verkligheten. Författarens förförståelse består bland annat av tre års arbete på förskola och den kunskap påverkar tolkningen av de data som samlats in.

3.6 Etiska överväganden

Det är viktigt att informanterna som ingår i studien inte går att identifiera och att alla inblandade får information om den forskning som ska bedrivas. Det är också viktigt att deltagarna själva får bestämma om de vill medverka eller inte (Vetenskapsrådet, 2002). I studien har Vetenskapsrådets grundläggande individskyddskrav använts, vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet uppfylldes genom att informanterna via brev fick information om studiens innehåll, vilken roll de kommer att ha och att deltagandet är frivilligt. De fick även möjlighet att ställa frågor via telefon och vid intervjutillfället. Konfidentialitets- och nyttjandekravet

uppfylldes genom att det i informationsbrevet beskrevs att det insamlade materialet endast skulle komma att användas i uppsatsen och förvaras inlåst samt att informanterna skulle avidentifieras. Samtyckeskravet uppfylldes genom att innan intervjuerna påbörjades fick informanterna läsa och skriva under ett informerat samtycke där det poängterades att informanterna själva bestämde i vilken utsträckning de vill medverka i studien och att de när som helst kunde välja att avbryta intervjun. Informanterna har fått möjlighet att kontakta intervjuaren för frågor vid behov även efter intervjutillfället då intervjun kan ha väckt tankar, frågor och funderingar. I enlighet med forskningsrådets rekommendationer (Vetenskapsrådet, 2002) har informanterna blivit erbjudna att ta del av den färdiga studien då den blivit examinerad och godkänd.

3.7 Metoddiskussion

Syftet med denna studie var att undersöka hur förskolepersonalen ser på sin roll i samband med misstankar om att barn far illa enligt kap. 14 § 1 Socialtjänstlagen och vilka eventuella dilemman som förskolepersonalen upplever i samband med sin anmälningsskyldighet? För att fånga förskolepersonalens upplevelser användes intervju som metod för datainsamling. Att välja intervju som datainsamlingsmetod visade sig ge nyanserade beskrivningar av personalens upplevelser. Intervjuguiden visade sig fungera bra dock gjordes en justering av öppningsfrågan. Det hade varit önskvärt att göra provintervjuer men det fanns inget utrymme för det. Aspens (2007) menar att en intervjuare tränas till att förstå och hantera en intervjusituation.

Intervjuerna genomfördes av författaren ensam. Detta kan ibland vara en fördel i intervjusituationen då det kan skapa mindre stress och förväntan än om intervjupersonerna var fler. Det kan också vara en nackdel att vara ensam intervjuare då det inte finns någon som kan komplettera med fler och nya infallsvinklar. Intervjuerna valdes att genomföras i ett av informantens valt enskilt rum på informantens arbetsplats. Att välja ett rum som är avskilt och inbjudande kan underlätta kommunikationen (Kvale, 1997). Att informanterna själva fick välja plats kan ha varit en bidragande orsak till att intervjuerna upplevdes som öppna och ohämmade i samtliga fall. Intervjuerna började med ett allmänt kort inledande samtal om informanterna själva för att därefter glida över i själva intervjun. Det inledande samtalet har betydelse för hur hela intervjun kommer att utvecklas (Kvale, 1997). Samtliga informanter

hade fått informationsbrev skickat till sin arbetsplats. Informationsbrev hade även skickats till ansvarig rektor. Det fanns möjlighet för informanten att ringa intervjuaren och ställa frågor innan intervjun. Det gavs även tillfälle efter intervjun att kontakta intervjuaren för att lägga till information men också för att prata om det som upplevts svårt under intervjun.

Analysen genomfördes med en ansats av innehållsanalys enligt Burnard (1991). Eftersom innehållsanalys är en metod som är beskrivande och i viss mån tolkande (Polit & Beck, 2001) ansågs den lämplig i denna studie. Genom att intervjuerna spelades in fanns möjlighet att lyssna på dem upprepade gånger och försäkra sig om att de blev korrekt utskrivna. Det ordagrant transkriberade materialet lästes också upprepade gånger och analyserades därefter. Det finns en riska att då ett material transkriberas kommer vissa nyanser att gå förlorade, exempelvis stämningen i rummet och kroppsspråk, det som endast kan upplevas av de som närvarar vid intervjun. En utskrift är att frysa ett levande pågående samtal (Kvale, 1997).

Ingen av informanterna avbröt intervjun under tiden som intervjun pågick. En valde att inte besvara en av följdfrågorna på grund av oro för känsligt innehåll som eventuellt skulle kunna härledas. En informant lämnade återbud strax innan det inplanerade intervjutillfället. Totalt medverkade fem informanter, samtliga kvinnor och verksamma inom en och samma ort men på olika förskolor. Resultatet är endast relevant för de personer som medverkade i studien men kan ge en fingervisning om hur anmälningsplikt kan upplevas även av andra personer inom liknande arbetsområden.

4. Teoretisk referensram

4.1 Socialkonstruktionism

Enligt det socialkonstruktionistiska synsättet ser man världen som något föränderligt och att alla människor, omedvetet eller medvetet, är delaktig i denna förändring. Socialkonstruktionismen menar att människor konstruerar sin verklighet i den kontext han eller hon befinner sig i, genom upplevelser av omvärlden och genom sociala processer

(Payne, 1997). Människor uppfattar verkligheten olika beroende på vilken verklighet som format dem och i vilket sammanhang de vuxit upp.

Socialkonstruktionistiska synsättet ser sociala problem som ett resultat av en kollektiv definitionsprocess (Hilte, 1996). Uppkomsten av sociala problem beskrivs av Hilte (1996) som att samhällets erkännande av sociala problem består av en selektiv process. Det innebär att själva existensen av missförhållanden inte är tillräcklig för att problemet automatiskt ska legitimeras som ett socialt problem, utan måste först nå en aktad ställning i samhället. Efter legitimeringen av problemet sker en mobilisering av handling där det sociala problemet definieras. Därefter återstår samhällets beslut att formulera vilka åtgärder som ska vidtas och en officiell handlingsplan upprättas för att slutligen genomföras. Därmed har en social konstruktion ägt rum (*ibid.*). Det är föreställningen om hur sociala problem uppkommer, artikuleras och institutionaliseras som kräver att en inflytelserik grupp i samhället framställer vissa sociala förhållanden som problematiska. Framgången i dessa aktörers framställning är beroende av deras inflytande men även av vilka strategier de använder sig av (Meeuwisse & Swärd, 2002).

Enligt det socialkonstruktionistiska synsättet föds människan in i en värld där skyddsramar, i form av lagar och normer, visar vägen till social ordning. Dessa lagar och normer ser till att avvikare, det vill säga de individer som inte följer samhällets regelverk, anpassar sig till resten av samhället genom sanktioner (Hilte, 1996).

Kunskap är en konstruktion och en produkt av socialt utbyte, där inget är slutgiltigt utan föränderligt allt eftersom hur världen konstrueras. Kunskap upprätthålls genom sociala processer och hur vi förstår världen är ett resultat av interaktionen mellan människor. Hur människor ser på "sanningen" är även det ett resultat av ständigt pågående interaktion mellan människor (Berger & Luckman, 1979).

Hur människor handlar påverkas av vilken kunskap de har och en viss bestämd världsbild och uppfattning leder till särskilda handlingar. Dessa handlingar kan vara normala i vissa världsbilder och otänkbara i andra. Våra egna subjektiva uppfattningar och kunskaper blir genom sociala processer och överenskommelser gemensamma antaganden om hur saker och ting är (Berger & Luckman, 1979). Ur det mänskliga handlandet utvecklas vanor som upprepas i sociala relationer och som därmed institutionaliseras, ett handlingsmönster blir

betraktat som något absolut och objektivt trots att det från början skapats av människor. Om institutionerna accepteras socialt krävs få tvångsåtgärder (*ibid.*).

Alvesson och Sköldbberg (2005, s. 89) skriver om Berger och Luckmanns framskrivning så här: ”Individerna skapar alltså sin verklighet, institutionerna och deras legitimeringar; men denna skapade verklighet skapar i sin tur individerna. Detta sker genom socialisering, den samhälleliga påverkan genom vilken individerna internaliserar sociala normer och kunskap”. Genom att människor konverserar med varandra och även genom det som inte sägs i interaktionen människor emellan bekräftas kontinuerligt den verklighetsbild som finns och på detta sätt upprätthålls människors subjektiva verklighet.

5. Resultat och Analys

Dataanalysen resulterade i fyra huvudkategorier: ”Att anmäla”, ”Anmälningsskyldigheten”, ”Barns beskyddare” och ”Maktlöshet”. Varje huvudkategori innehöll 2 – 7 subkategorier (se bilaga 5). Intervjupersonerna har slumpmässigt fått ett nummer som refereras till citaten.

5.1 Att anmäla

Resultatet visade att anmälningar som görs från förskolan till socialtjänsten är rektorns *ansvar*. Förskolepersonalen berättade att det är de som står för innehållet i anmälan men att det är rektor som står som ansvarig anmälare och det är till honom/henne socialtjänsten och föräldrar i första hand vänder sig. Detta är ett förfarande som vuxit fram inom förskolans verksamhetsområde och har blivit en självklar sak att följa.

”...man tar ju kontakt med rektor först o pratar med henne eller honom”
(2)

” men det är alltid rektorn som står som anmälare i såna lägen. ” (3)

”...rektorn står för anmälan men vi står ju för det vi har anmält så att säga.” (5)

I likhet med Beck, Ogloff och Corbishleys (1994) studie är rektorn en viktig person i anmälningsförfarandet. Det socialkonstruktionistiska synsättet menar, liksom resultatet i denna studie visar, att förskolepersonalen påverkas av den världsbild som finns inom förskolan. En kollektiv definitionsprocess som ibland är beslutad av personalens chefer, resulterat i normer för personalens arbetsplats. Normer har bildats för att människor ska kunna fungera tillsammans på arbetsplatser eller i samhället i stort. Vilket innebär att det utvecklas allmänna och underförstådda regler och förväntningar om hur saker och ting ska uträttas.

Förskolepersonalen berättade att rektorn har ett stort inflytande i om det görs en anmälan eller ej. Några informanter beskrev det som att om rektorn inte ansåg att det ska anmälas eller anser att de ska avvakta innan de går vidare till socialtjänsten blir det oftast så. Det fanns rektorer som ansåg att det fanns goda anledningar till att inte anmäla om bevisen inte var tydliga. Liksom tidigare forskning (Sundell, 1997) menar en del av informanterna att rektoreorna endast anmälde en del barn av olika anledningar men där den största anledningen var osäkerheten i om misstankarna var sanna. Resultatet visade också i likhet med Kenny (2004) att institutionens respons var en viktig faktor i huruvida anmälningar görs eller uteblir. Det kunde skapa osäkerhet och förvirring om rektorn uttryckte tveksamhet.

”...den rektorn vi hade innan, hon var rättså ehe, mer inne på att det var ibland mer skadligt för barnen va.” (4).

”Det finns ju rektorer som är ängsliga för anmäla. Dom är du lika osäkra som vi för dom e inte heller med om det så ofta, men, mer än vad vi antar jag. Så det kan, o det kan också skapa lite förvirring den...” (5).

En persons ställning och position i samhället har betydelse vid legitimering av ett problem menar socialkonstruktionismen och det är svårt för mindre inflytelserika grupper eller personer i samhället att få respons på sina åsikter. Dock är det också så att vilken strategi man använde sig av har stor betydelse. En informant beskrev sin anmälningsplikt som något hon måste ta *eget ansvar* för och att hon absolut diskuterade sin oro med rektorn men tog beslutet om att anmäla eller ej oberoende av rektorns åsikt.

”O sen så hade jag ju klart vänt mig till min rektor...men det är ju min anmälningsplikt.” (1).

5.2 Anmälningsskyldighet

Förskolepersonalen tolkade sin anmälningsskyldighet som en *plikt*, något som var självklart och ingick i deras roll som förskolepersonal. Det är desto svårare att veta när man ska anmäla.

”...det ingår i min plikt som förskolelärare...” (5).

”...det är väldigt svårt att identifiera när man ska göra en anmälan o när man inte ska göra det...man kan aldrig invänta att man har torrt på fötterna, att det e säkert...För den säkerheten får man aldrig...vi ska ju anmäla vid minsta misstanke.” (3).

I likhet med Svensson och Janson (2008) och Beck, Ogloff och Corbishley (1994) kände sig förskolepersonalen säkra i sin misstanke om att barn far illa och sin anmälningsskyldighet och vad det innebär. Informanterna menade att de var insatta i hur de ska *gå till väga* om de misstänkte att ett barn far illa och uttryckte i likhet med Tite (1993) att de först rådfrågade sina kolleger i arbetsgruppen.

”...här är ju en styrka att vara ett arbetslag, kan faktiskt också vädra lite med kollegan som har samma barn i gruppen...” (5),

”...mycket diskussioner i arbetsgruppen...Man diskuterar det fram o tillbaka o försöker väga in alla, alla möjliga sidor av det hela. Så det är ingen enkel process.” (3).

För att utesluta naturliga anledningar till sina misstankar om att barn far illa diskuterade personalen, i likhet med tidigare forskning (Tite, 1993), sin oro tillsammans med barnets föräldrar. Detta gjordes för att göra föräldrarna delaktiga i problemet och för att se om det fanns naturliga anledningar till att deras barn betedde sig på ett speciellt och annorlunda sätt.

” ...det gäller...att inte hålla föräldrarna utanför. Man får inte dölja för föräldrarna. Utan det gäller ju hela tiden att ha den här kommunikationen med föräldrarna...” (2).

Det kan också vara så att föräldrarna inte hade tillräckliga kunskaper om barn och i likhet med vad Sundell (1997) beskriver i sin studie om personals försök att vägleda och stötta föräldrarna i sin föräldraroll, ansåg informanterna i denna studie att det var viktigt att vägleda föräldrarna till en bättre förståelse för sina barn och deras utveckling.

”För det kan ju va föräldrar som inte förstår vad barn har för behov och vad barn behöver...vi har samtal regelbundet med föräldrar...specifikt kanske till några föräldrar som man känner kanske behöver de lite mer.” (2).

Socialkonstruktionismen förklarar vår kunskap som en produkt av socialt utbyte. Hur människor ser på ”sanningen” är ett resultat av ständigt pågående interaktion mellan människor. Förskolepersonalens försök till att vägleda föräldrarna till samstämmighet i

uppfattningen om vad barn behöver kan ses som ett sätt att förmedla sina egna subjektiva uppfattningar och kunskaper. Genom den sociala process som vägledningen består i kan gemensamma antaganden om barn och deras behov komma att skapas.

Några av informanterna menade att om det sen visade sig att förskolepersonalens försök till att ge föräldrarna vägledning inte resulterade i att barnet fick det bättre, övervägde de att göra en anmälan. Detta överensstämmer med hur Tite (1993) och Sundell (1997) beskriver att lärarna ofta gör många egna försök till att hjälpa barnen och föräldrarna tillrätta med sina svårigheter och anmäler oftast inte förrän alla försök misslyckats.

5.3 Barns beskyddare

Det fanns en *osäkerhet* i om en anmälan alltid var till barnets bästa. Informanterna förmedlade många olika anledningar till varför det var viktigt att tänka igenom problemen innan en anmälan gjordes. Några av informanterna uppgav liksom i studien av Beck, Oloff och Corbishley (1994) att det hade funnits misstänkta fall där de inte skulle anmäla på grund av att de trodde att en anmälan skulle skada barnet mer än göra nytta. Resultatet i denna studie visade att samtliga informanter upplevde en osäkerhet i att göra mer illa än nytta för både barn och föräldrar.

”... Sen vet man också, man har det med sig, det kan också vara förödande om vi har fel..” (5).

En del av informanterna menade att de månade om relationen mellan både sig själv och barnen och sig själv och föräldrarna och kände att de inte ville ställa till bekymmer i onödan.

”...där har man ju ett jättestort dilemma för man ställer ju till det också. Eh, i relationen till förälder och barn om man skulle göra en anmälan

som sen såklart inte stämmer. Då känns det ju jättejobbigt, det gör det ju. Så det är ju ingenting man tar lätt på det...” (1).

En del av informanterna kände sig osäkra i kontakten med föräldrarna i samband med anmälan och det resultatet kan jämföras med Svensson och Jansons (2008) studie där osäkerheten i föräldrakontakten lyfts fram. Osäkerhet är ett vanligt beteende i situationer när människor upplever sig själv i en ny eller ovan situation. Eftersom förskolepersonalen sällan anmäler sina misstankar om att barn far illa kommer själva anmälningsförfarandet aldrig att bli någon rutin. Det är upplevs som en ny situation för förskolepersonalen varje gång misstankar uppstår och leder till en anmälan. Socialkonstruktionismen menar att för att utveckla en vana i ett sammanhang behöver en handling upprepas. Genom att förskolepersonalens handlande bestod i att inte agera utvecklas en vana att inte anmäla. Detta kommer att resultera i att en osäkerhet och rädsla i anmälningsförfarandet fortsätter att finnas kvar.

”Man ska liksom stå för det då, man ska hantera nånting som man inte är van vid för vi blir aldrig vana vid det...” (5)

Samtliga informanter var överens om att *bevis* var viktigt vid anmälningar om att barn far illa. Liksom Beck, Ogloff och Corbishley (1994) och Coccozza, Gustafsson och Sydsjö (2007) ansåg informanterna att avsaknad av bevis var en vanlig orsak till att inte anmäla misstankar om att barn far illa. Några informanter menade att vissa ärenden var mer känsliga att anmäla än andra och personalen behövde starka bevis innan de kunde gå vidare med en anmälan. Sådana ärenden kunde t.ex. handla om misstankar om incest. Informanternas upplevelser av att anmäla dessa till socialtjänsten kan jämföras med studien av Coccozza, Gustafsson och Sydsjö (2007) som menar att barn som blir sexuellt utnyttjade anmäls mer sällan än då det handlade om förälders drogmissbruk. Även studien av Tite (1993) kan jämföras med resultatet i denna studie, att det är vanligt att personal väljer att endast ”hålla ett öga” på de barn som de misstänker vara utsatta för incest.

”...vi fick misstanke om sexuellt utnyttjande. O då känner man att då blir det genast mycket mer känsligare än att barn blir slagna...ska jag anmäla...då får jag också veta vad det är jag anmäler, verkligen...vi tyckte inte att vi hade tillräckligt...”(5).

Ibland hamnar förskolepersonalen i dilemmat att antingen anmäla sina misstankar även om de inte har bevis eller att missa att anmäla när ett barn far illa.

”...det skulle va fruktansvärt...anmälning just när det gäller sexuellt utnyttjande...Samtidigt är det fruktansvärt om det är så och man e rädd för att säga det...det är svårt.” (5).

Det fanns en *rädsla* i att man som förskolepersonal skulle anmäla sin oro kring ett barn och att barnet sen skulle tas bort från förskolan, att barnet inte skulle få den hjälp de behövde eller att barnet skulle bli omhändertaget.

”...man är rädd. Vi e ju jätte försiktiga va, o inte göra en anmälan som kanske skulle skada barnet, om vi har missuppfattat eller på nåt annat sätt...dom kanske inte fick den hjälpen de skulle få i familjen och att man då ehe familjen skulle välja o flytta barnet, eller kanske...inte få komma till förskolan...för man vet ju ändå att så länge barnen är här...har man rätt mycket uppsikt på hur dom mår va.” (4).

När det gällde rädslan för sin egen *säkerhet* och egen person berättade några av informanterna att de kände att ovissheten om föräldrars reaktioner på en anmälan skulle kunna avskräcka dem från att anmäla sin oro.

”...måste jag anmäla så har jag föräldrarna här dan efter...det kan också göra att man avskräcks från att anmäla.” (5).

Även att möta föräldrarna efter en anmälan upplevdes obehagligt.

”...Sen är det ju det också, obehaget...jag måste ju möta den här mamman och den här pappan....” (5).

Några av informanterna berättade om att hot från föräldrar kan förekomma i samband med att de anmäler sin oro eller misstankar till socialtjänsten.

”...den här mamman har ringt hem till mig o varit mycket obehaglig o hon har ringt hit till jobbet...O då var pappan här o var väldigt otrevlig mot en annan personal som var kvar då va. Så att det kan ju va rättså hotfullt här också när det blir sånna. O e man då ensam, vi jobbar ju rätt mycket själva här osså har man andras barn också va. Så att det kan ju va lite obehagliga situationer så.” (4)

”...så är ju det med säkerhet också så att det blir ju en konflikt med föräldrarna...Det kommer man nästan aldrig undan...(3)

Förskolepersonalen beskrev sin önskan att hjälpa och skydda de barn de har i sina barngrupper. Informanterna ville hjälpa barn till en bättre vardag och fokuserade mycket på att ha ett barnperspektiv för ögonen. Alla informanterna var eniga i att de hade barnen i fokus och att det var för barnen de arbetade. De menade att deras huvuduppgift var att hjälpa och skydda barnen.

”... att inte blunda för barnen, det är ju för barnen vi är här.”

När det gjordes en anmälan beskrev informanterna att det gjordes för att skydda barnet och det är också beskrivet av Beck, Ogloff och Corbishley (1994).

”... man vill naturligtvis anmäla för att hjälpa barnet...” (3).

I likhet med Lundén (2004) beskriver informanterna att det är viktigt att barn som far illa och deras föräldrar får den hjälpen och det stöd de behöver. Informanterna belyser vikten av att fokusera på att man vill hjälpa familjen och vikten av att försöka hitta styrkan i att hjälpa.

”...tanken är ju man ska hjälpa familjen, det är ju inte och sätta dit familjen...det är ju en styrka i att faktiskt hjälpa...” (2).

Någon informant berättade om dilemmat att familjer kan uppleva sig som ifrågasatta vid en anmälan och informanterna menade att man skulle jobba mot att föräldrarna skulle förstå att anmälan gjordes för att det skulle bli bättre. En anmälan skulle förhoppningsvis resultera i en förändring i familjesituationen.

”...det viktigaste är ändå det här att man inte vill sätta dit föräldrarna utan för att man vill hjälpa... hjälpa till...att man försöker fokusera på att man vill hjälpa...liksom i familjesituationen.” (4).

Som tidigare nämnt påverkas förskolepersonalen av den världsbild som finns inom förskolan. Att det finns ett tydligt barnperspektiv är tydligt och informanterna beskrev sig som i hög grad barnfokuserade. När förskolepersonalen fokuserar på ett barnperspektiv menar socialkonstruktivismen att särskilda handlingsmönster bildas. Barns tankar, känslor och

upplevelser blir viktiga och de handlingsmönster som anses lämpliga och självklara i en förskolemiljö kan i ett annat sammanhang upplevas som mindre tänkbart.

5.4 Maktlöshet

Informanterna uttryckte sina upplevelser av maktlöshet i att inte kunna påverka situationen för de barn som de såg fara illa och maktlösheten var många gånger väldigt svår att *hantera*. Att ha ett stort ansvar utan att känna någon möjlighet att kunna påverka skapade känslor av maktlöshet och frustration. Som tidigare nämnts menar socialkonstruktionismen att det krävs inflytelserika grupper och personer i samhället för att sociala problem ska uppfattas som viktiga. Förskolepersonalen i studien kunde uppleva att de inte hade möjlighet att påverka, och skulle därför enligt socialkonstruktionismen kunna ses som en mindre inflytelserik grupp. Förskolepersonalen upplevde det svårt att hantera de dilemma som uppstod.

"...de var mycket frustration kring de då, att man inte, man hanterade inte det riktigt, man visste inte riktigt vad man skulle göra." (4)

"...Man kan ju känna rätt så stor maktlöshet ibland för man ser problemen..." (4)

Några av informanterna berättade om upplevelser av *desperation* och förtvivlan när ett barn kom till förskolan och hade många synliga tecken på att fara illa i hemmet. Sundell (1997) menar, i likhet med resultatet i denna studie, att i de allra flesta fall hade personalen många anledningar till sin oro för att ett barn far illa, det var vanligt att både föräldrarna och barnet visade avvikande beteende.

"... det var då ett barn som far illa ... föräldern sa att... trillat i trappan och slagit sig på cykeln ... det var upprepade gånger då som det hände

saker ... till slut blir man desperat ... det är fruktansvärt ... då ringde jag och frågade om...skulle behöva va helt ... ihjälslagen innan ... så var det nästan ... ” (2)

Det fanns många *dubbla känslor* hos förskolepersonalen när det gällde det egna ansvaret i att anmäla barn som för illa. Svensson och Janson (2008) visar, liksom informanterna i denna studie, dilemmat i att förskolepersonal å ena sidan ska respektera föräldrarna i deras föräldraroll och å andra sidan lyfta fram barnets rättigheter och observera föräldrars föräldraförmåga. Liksom Killén (1996) beskriver upplevde informanterna i denna studie en ständigt pågående inre kamp, då de såg kränkande och/eller försumliga beteenden hos föräldrar. Socialkonstruktionismen menar att den grund vi står på, den förståelse vi har, hur vi tolkar vår omvärld, vilka uppfattningar vi har och hur våra handlingar ser ut är utifrån den föreställningsvärld vi lever i. En informant beskrev dilemmat då egna värderingar och åsikter kom i konflikt med hennes yrkesprofessionalism.

”Men visst är det svårt, det är jättesvårt när man vet att pappan slår mamman, pappan är här o hämtar sitt barn, jag står o pratar med den här pappan fast att jag kan tycka vilket svin asså...det är komplext på många sätt...vad gagnar barnet måste jag ju liksom... Måste jag i min yrkesroll tänka.” (5)

Att känna att det saknades *gensvar* från socialtjänsten upplevdes av några informanter som mycket otillfredsställande i sitt ansvarsområde. Resultatet visade i likhet med tidigare forskning (Beck, Ogloff och Corbishley, 1994; Tite, 1993) att förskolepersonalen saknade tilltro till socialtjänsten då de inte fick gensvar på sina anmälningar och att de var osäkra på effektiviteten av det nuvarande systemet.

”Dels har det varit svårt att få tag i nån... den här mamman kom hit och var jättepåverkad... det skrämmer ju en verkligen...att man inte fick tag på nån.” (4)

”man får inte omedelbar respons...då vet man inte riktigt, det är också en obehaglig del. Händer det nånting här egentligen, för jag är faktiskt ansvarig här. Jag vill inte att det barnet blir vuxet sen och – dom lyssnade inte på mig, det hände ingenting. Jag vill att...ska tas på allvar” (5)

Flera av informanterna upplevde att de byggde upp *känslomässiga band* till förskolebarnen och att detta ibland var till hinder i anmälningförfarandet när misstanke fanns om att barn för illa. Det socialkonstruktionistiska synsättet menar att människor kommer att uppfatta verkligheten olika beroende på vilken verklighet de vuxit upp i och vilka erfarenheter de har med sig. De egna erfarenheterna påverkar hur förskolepersonalen hanterar situationer de ställdes inför. I likhet med Tite (1993) beskrev några av informanterna att anmälningförfarandet var en komplicerad social process där personalens erfarenheter, personliga prövningar och individuella reaktioner spelade stor roll.

”...man har ju också ett känslomässigt band också på nåt sätt till dom va. Även om man anmäler dom o så, man vill ju deras bästa va. Man vill ju inte att barnen ska bli flyttade till nån annanstans till okända människor o sen va tillbaka i skiten om en vecka va... man är ju anmälningsskyldig... men man tänker ju mycket på vad som ska hända med barnen. O hur det ska bli för dom o.” (4)

I likhet med Tite (1993) beskrev förskolepersonalen känslan av att själva vilja ta hand om de barn som far illa och att de gjorde många egna försök till att hjälpa barnet. Någon informant beskrev att hon själv skulle vilja hjälpa barnet.

”det är ju så va att man står ju där då o hjälper dom till rätta o hjälper dom för att...Man blir ju sjuk själv på nåt sätt i en sån situation ...för att man betar ju sig själv också på ett sätt som inte är önskvärt. Från ens egen sida va. Jag skulle vilja ta barnet och sparka ut henne va, men så

kan jag ju inte göra...Men, man får ju då försöka hjälpa dom o ja, smidigt då så att dom kommer iväg..." (4)

6. Diskussion

Syftet med denna studie är att undersöka hur förskolepersonalen ser på sin roll i samband med misstankar om att barn far illa enligt kap. 14 § 1 Socialtjänstlagen och vilka eventuella dilemman som förskolepersonalen upplever i samband med sin anmälningsskyldighet?

Resultatet visade att det fanns en uttalad säkerhet i hur de skulle gå till väga internt då misstanke uppstod. Att prata och diskutera med varandra inom arbetsgruppen ansågs vara en självklarhet. Misstankar om att barn far illa resulterade i många diskussioner kolleger emellan. Upplevelsen av att inte vara ensam i sin bedömning var viktigt för personalen och de upplevde en trygghet i att tillhöra ett arbetslag. Förskolepersonalen anmäler oftast inte själva sina misstankar om att barn far illa till socialtjänsten. Rektorn är den person som ansvarar för anmälningar som görs och det är till honom/henne föräldrar och socialtjänsten vänder sig till i första hand. Detta ger rektorn ett stort inflytande dels om anmälning görs och dels hur denna anmälan kommer att se ut. Förskolepersonalen förväntas att observera och rapportera sina misstankar till högre instans, rektor, för att han/hon ska stå som ansvarig anmälare. Detta upplevdes tilltalande för personalen då de inte självklart blev utpekade av föräldrar i samband med anmälningar, samtidigt som det kan ifrågasätta deras roll som barns beskyddare.

Tolkningen av anmälningsskyldigheten visade sig vara en känsla av plikt, något som ingick i rollen som förskolelärare och barnskötare. De ansåg att det var en självklarhet att skydda barnen och att anmäla sina misstankar om att barn far illa till socialtjänsten om det behövdes. Trots detta visade det sig att det fanns en stor osäkerhet i att anmäla. De var tydliga i att de ansåg att en anmälan till socialtjänsten "ställer till det" i en familj och att de därför kände att det var viktigt att vara säker i sin bedömning. Samtidigt säger de att det är väldigt svårt att vara säker och om det skulle visa sig att misstankarna var ogrundade känner de att relationen till både barn och föräldrar skadas. Osäkerheten upplevdes som ett dilemma.

Resultatet visade att en del av informanterna upplevde det som oerhört viktigt att involvera föräldrarna till de barn de misstänkte fara illa. De menade att det kunde finnas naturliga förklaringar till att deras barn upplevdes fara illa. Ibland ansåg personalen att de skulle försöka utbilda föräldrarna för att se om detta resulterade i att barnet mår bättre. Blir det inte någon förändring görs eventuellt en anmälan. Denna önskan att hjälpa barnet genom att få till en förändring hos föräldrarna ansågs på många sätt vara grundad i barnperspektivet. En viktig reflektion är att se vad som händer med barnet under den tidsperiod personalen pratar med och vägleder föräldrarna. Det kan göra stor skada för barnet i att informera de möjliga förövarna om sina misstankar kring dem. Möjligheterna till förändring för både barn och föräldrar kan vara större om även socialtjänstens resurser finns att tillgå i förändringsarbetet.

När förskolepersonal väljer att inte anmäla redan vid misstanke om att barn far illa utan väntar tills de är mer säkra resulterar detta i att anmälningsprocessen och barns skydd i samhället försvagas. Barn är en liten och utsatt grupp i samhället som inte själva kan stå upp för sina rättigheter, därför har lagstiftare legitimerat barns utsatthet som ett socialt problem och stiftat lagar för att ge barn skydd. Lagen säger att anmälan ska göras vid misstanke om att barn far illa, men det har visat sig att personal väljer att vänta med sin anmälan av olika anledningar. De upplever det svårt att veta om deras misstankar är grundade och om de har tillräckliga bevis. Det kan handla om att de inte tror att det blir bättre för barnet vid en anmälan och personalen försöker med egna och skolans resurser att hjälpa barnet genom att kompensera föräldrarnas brister.

De dilemman som förskolepersonalen upplevde i samband med misstanke om att barn far illa beskrevs i samband med en känsla av maktlöshet. Personalen visste inte alltid hur de skulle hantera situationer då de såg att barn far illa och upplevde att de inte hade möjlighet att påverka barnets situation. Maktlösheten var också stor då de hade gjort en anmälan men upplevde att det inte hände något för barnet. Känslan av att vara ansvarig samtidigt som möjligheten att påverka var minimal gjorde att personalen mår dåligt och började tvivla på att en anmälan var det bästa för barnet. Förskolepersonalen upplevde ett dilemma i att ha en personlig uppfattning som gick emot de åsikter och värderingar de behövde ha i sin yrkesroll. Någon informant beskrev att det var viktigt att tänka på vad som gagnar barnet, att alltid ha barnets bästa för ögonen. Att det skapas känslomässiga band till de barn som personalen ansvarar för kan inte undgå. Förskolepersonalen upplevde ett dilemma i att ha en

känslomässig relation till de barn de misstänkte fara illa. De menade att det skulle kunna vara ett hinder då de inte alltid litade på att en anmälan var för barnets bästa.

Förskolepersonal står för en av de absolut viktigaste uppgifterna i vårt samhälle, att ta hand om våra barn, våra barn som i framtiden ska bygga vårt samhälle. Förskolepersonalen träffar en majoritet av alla barn i åldern ett till fem år och har därigenom goda förutsättningar att tidigt fånga upp signaler om barns utsatthet. Förskolepersonalens anmälningsskyldighet är inte helt oproblematisk. En självklar del i förskolepersonalens arbete är att arbeta för att bygga upp en tillitsfull relation till barn och deras föräldrar vilket börjar redan vid inskolning. När detta är gjort kan det ibland upplevas som ett svek mot föräldrarna då förskolepersonalen upptäcker att de måste anmäla misstankar om att ett barn far illa. Förskolepersonalen måste också hantera det faktum att de förväntas respektera föräldrarna och bidra till uppfostran av barnet, samtidigt som de ska vara observanta på och anmäla svaga föräldraförmågor. Ger samhället någon hjälp till personalen i att hantera de dilemman som uppkommer och de känslor av maktlöshet som infinner sig? Är det så att man lämnat en pedagogiskt utbildad personal ensam med det stora ansvaret som det innebär att anmäla vid misstanke om att ett barn far illa? Får denna grupp som så självklart anses ha skyldighet att vara barnens beskyddare handledning och möjlighet till reflektion och eftertanke för att tidigt upptäcka brister i föräldraskap och tecken på att barn far illa?

Vad hade hänt om all förskolepersonal gjort det till en vana att anmäla sina misstankar om att barn far illa till socialtjänsten? Finns det möjlighet att införa en ny vana och konstruera ett nytt mönster där vi säger att oavsett om det är till obehag för familjen att bli anmäld till socialtjänsten så görs det för barnens bästa. Det är barnen som är viktiga och kanske finns det en möjlighet att rädda barn från att fara illa genom att någon gång göra misstag i bedömningen och anmäla misstankar som visar sig vara ogrundade.

Att i nya studier ytterligare undersöka hur förskolepersonal upplever sitt ansvar vid misstankar om att barn far illa skulle ge ökad förståelse och kunskap för personalens roll i samhället. Det är min förhoppning att det görs vidare studier i ämnet.

7. Referenslista

Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2008) *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Aspers, P. (2007) *Etnografiska metoder*. Malmö: Liber.

Beck, K. A. & Ogloff, J. R. P. & Corbishley, A. (1994) "Knowledge, Compliance, and Attitudes of Teachers Toward Mandatory Child Abuse Reporting in British Columbia." *Canadian Journal of Education*. 19,1, 15-29.

Berger, P. & Luckmann, T. (2008) *Kunskapssociologi – hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Stockholm: Whalström & Widstrand.

Burnard, P (1991) "A method of analysing interview transcripts in qualitative research." *Nurse Education Today*, 11, 461-466

Cocoza, M. & Gustafsson, P. A. & Sydsjö, G. (2006) "Child protection in Sweden: Are routine assessments reliable?" *Acta Paediatrica*, 95, 1474-1480.

Cocoza, M & Gustafsson, P. A. & Sydsjö, G. (2007) "Who suspects and reports child maltreatment to Social Services in Sweden? Is there a reliable mandatory reporting process?" *European Journal of Social Work*, 10,2, 209-223.

FoU-rapport 1999:24 av Sundell, K. & Colbiörnsen, M. (1999) *Samarbete kring barn i riskzonen*. Stockholm: Socialtjänstförvaltningen, Forsknings- och Utvecklingsenheten.

Hilte, M. (1996) *Avvikande beteende – en sociologisk introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Kenny, M. (2004) "Teachers' attitudes toward and knowledge of child maltreatment." *Child Abuse & Neglect*, 28, 1311-1319.

Killén Heap, K. (1984) "Families with abused children." *Child Abuse and neglect*, 8, 467-472.

Killen, K. (1996) "How far have we come in dealing with the emotional challenge of abuse and neglect?" *Child Abuse and neglect*, 20, 791-795.

Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lenz, Taguchi, H. (1999) *Varför pedagogisk dokumentation?* Stockholm: HLS förlag.

Lundén, K. (2004) *Att identifiera omsorgssvikt hos förskolebarn*. Göteborg: Psykologiska institutionen, Göteborgs Universitet.

May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Meeuwisse, A. & Swärd, H. (2002) "Teorier om sociala problem." i Anna Meeuwisse & Hans Swärd, (red.): *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.

Meeuwisse, A. & Swärd, H. & Eliasson-Lappalainen, R. & Jacobsson, K. (2008) *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur.

Polit, D. F. & Beck, C. T. (2008) *Nursing research: generating and assessing evidence for nursing practice (8. ed.)*. Philadelphia: Lippincot Williams & Wilkins.

Skolverket 2005 *Utbildningsresultat - riksnivå – Rapport 257. Sveriges officiella statistik om förskoleverksamhet, skolbarnomsorg, skola och vuxenutbildning*. Stockholm: Skolverket.

SOU 2001:72 *Barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda. Slutbetänkande från Kommittén mot barnmisshandel*. Stockholm: Socialdepartementet.

Sundell, K. (1997) "Child-Care Personnel's Failure to Report Child Maltreatment: Some Swedish Evidence." *Child Abuse & Neglect*, 21, 1, 93-105.

Svensson, B & Janson, S. (2008) "Suspected Child Maltreatment: Preschool Staff in a Conflict of Loyalty." *Early Childhood Educ Journal*, 36:25-31.

Tite, R. (1993) "How Teachers Define and Respond to Child Abuse: The Distinction Between Theoretical and Reportable Cases." *Child Abuse & Neglect*, 17,591-603.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk - samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wiklund, S. (2006) *Den kommunala barnvården – om anmälningar, organisation och utfall*. Stockholm: Institutionen för socialt arbete – Socialhögskolan.

Zellman, G. (1990) "Linking schools and social services: The case of child abuse reporting." *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 12,1, 41-55.

Bilaga 1

LUNDS UNIVERSITET
Samhällsvetenskapliga fakulteten

Mitt namn är Eva Svenre och jag går sjätte terminen på socionomutbildningen på Socialhögskolan Lunds Universitet. Jag är nu i startskedet av skrivandet av min C-uppsats. Syftet med studien är att undersöka de möjliga dilemman som kan finnas kring förskolepersonals anmälningsskyldighet enligt kap. 14 § 1 Socialtjänstlagen.

Jag undrar om det finns en förskolelärare/barnskötare med längre erfarenhet av arbete på förskola i er arbetsgrupp som vill ställa upp på en intervju. Intervjun beräknas pågå ungefär en timme. Tillsammans bestämmer vi tid och plats som passar Dig. Under intervjun kommer bandspelare att användas, om Du tillåter detta. Intervjun kommer senare att skrivas ut ordagrant. Band och skrivet material kommer att avidentifieras och förvaras på ett sådant sätt att endast berörda personer har tillgång till detta. Inga uppgifter kommer att kunna härledas till enskild person.

Jag skulle vara tacksam om ni vill diskutera i arbetsgruppen om det finns något intresse att medverka i studien. Jag kommer att höra av mig på telefon fredagen den 25 april mellan kl 09.00 och 11.00 för att eventuellt boka tid för intervju.

Deltagandet vid intervjun är helt frivilligt. Väljer Du att delta kan Du när som helst, utan närmare förklaring, avbryta intervjun.

Åhus den 20 April 2009

Eva Svenre
Socionomstuderande
Samhällsvetenskapliga fakulteten
Lunds universitet

Tabitha Wright Nielsen
Handledare

Du är Välkommen att kontakta mig om Du har frågor eller om Du vill ha ytterligare information om studien. *Namn och telefonnummer.*

Bilaga 2

För kännedom till *Rektors namn*. Förfrågan om deltagande i en intervjustudie har skickats till förskolan: *Förskolans namn*.

LUNDS UNIVERSITET
Samhällsvetenskapliga fakulteten

Mitt namn är Eva Svenre och jag går sjätte terminen på socionomutbildningen på Socialhögskolan Lunds Universitet. Jag är nu i startskedet av skrivandet av min C-uppsats. Syftet med studien är att undersöka de möjliga dilemman som kan finnas kring förskolepersonals anmälningsskyldighet enligt kap. 14 § 1 Socialtjänstlagen.

Jag undrar om det finns en förskolelärare/barnskötare med längre erfarenhet av arbete på förskola i er arbetsgrupp som vill ställa upp på en intervju. Intervjun beräknas pågå ungefär en timme. Tillsammans bestämmer vi tid och plats som passar Dig. Under intervjun kommer bandspelare att användas, om Du tillåter detta. Intervjun kommer senare att skrivas ut ordagrant. Band och skrivet material kommer att aidentifieras och förvaras på ett sådant sätt att endast berörda personer har tillgång till detta. Inga uppgifter kommer att kunna härledas till enskild person.

Jag skulle vara tacksam om ni vill diskutera i arbetsgruppen om det finns något intresse att medverka i studien. Jag kommer att höra av mig på telefon fredagen den 25 april mellan kl 09.00 och 11.00 för att eventuellt boka tid för intervju.

Deltagandet vid intervjun är helt frivilligt. Väljer Du att delta kan Du när som helst, utan närmare förklaring, avbryta intervjun.

Åhus den 20 April 2009

Eva Svenre
Socionomstuderande
Samhällsvetenskapliga fakulteten
Lunds universitet

Tabitha Wright Nielsen
Handledare

Du är Välkommen att kontakta mig om Du har frågor eller om Du vill ha ytterligare information om studien. *Namn och telefonnummer*.

LUNDS UNIVERSITET
Samhällsvetenskapliga fakulteten

Intervjuguide

Vill du berätta lite om hur det är att arbeta på förskola?

Skulle du vilja beskriva så detaljerat som möjligt hur anmälningsförfarandet ser ut?

- Hur går ni till väga?
- Speciella rutiner för denna förskola?
- Kontakter med övrig personal, rektor, socialförvaltningen?

Vill du beskriva vilka dilemman du anser finns i samband med en anmälan?

Kan du berätta för mig vad omsorg är för dig?

Vad är god omsorg för dig?

- Föräldraförmåga
- Materiella behov
- Fysiska/psykiska/andliga (kultur och religion) behov

Vad är bristande omsorg för dig?

- Föräldraförmåga
- Materiella behov
- Fysiska/psykiska behov/andliga (kultur och religion) behov

Kan du beskriva din kontakt till de föräldrar som har sina barn på förskolan?

- På vilket sätt är du insatt i familjeomständigheter
- Förtroende och tillit

Skulle du kunna beskriva vad som utmärker barn som är utsatta för bristande omsorg?

Har du gjort någon anmälan enligt anmälningskyldigheten?

- Skulle du vilja berätta lite mer detaljerat vad som hände runt omkring anmälningarna?
  - upptäckt av missförhållande
  - upplevelser
  - förfarandet
  - kontakt med föräldrar
  - samarbete inom/utanför förskolan
  - vad hände sen?

- Har du någon gång övervägt att göra en anmälan men inte gjort det?
  - Vad hindrade dig?
  - Skulle du vilja berätta lite mer?

Följdfrågor: Vad tänkte du när det hände? Vad kände du? Vad gjorde du då? Hade du kunnat göra annorlunda? Skulle du vilja berätta mer om det där?

Bilaga 4

Subkategorier	Huvudkategorier
Rektors ansvar Eget ansvar	1. Att anmäla
Plikt Gå till väga Vägleda Kunskap	2. Anmälningsskyldigheten
Osäkerhet Rädsla Önskan att hjälpa och skydda Säkerhet Bevis Vana	3. Barns beskyddare
Att hantera Dubbla känslor Känslomässiga band Gensvar	4. Maktlöshet

LUNDS UNIVERSITET
Samhällsvetenskapliga fakulteten

Informerat samtycke

Undertecknad har informerats om och tagit del av skriftlig och muntlig information angående C-uppsats i Socialt arbete.

Samtliga informanter och vilken förskola som studeras kommer att avidentifieras. Det insamlade materialet kommer endast att redovisas och presenteras i uppsatsen.

Jag samtycker till att delta i studien och har informerats om att mitt deltagande är frivilligt samt att jag när som helst, och utan närmare förklaring, kan avbryta deltagandet.

Namnsteckning

Datum

Jag bekräftar att intervjupersonen gett sitt skriftliga samtycke till att delta i studien.

Studieansvarig

Datum